

Inkarigetets ekspansion og sammenbrud

Af
Nanna Ellegaard
nanna@ellegaard.org

Latinamerikansk kulturhistorie
Romansk Institut, Århus Universitet

Maj, 1999

Resumé:

Denne opgave handler om Inkariget, som ud over at være en af de bedst kendte sydamerikanske kulturer, også fremstår som en af de mest velorganiserede på sin tid, blandt andet i kraft af sin samfundsstruktur og magtfordeling.

Inkaernes eksistens kan spores helt tilbage til 1100-tallet, men det var primært fra begyndelsen af 1400-tallet, at inkariget ekspanderede kraftigt og dermed opnåede at blive en af fortidens største statsdannelse. Imperiets magt og størrelse kulminerede omkring år 1500, hvor det efter talrige erobringer strakte sig fra Colombia i nord til Chile i syd. Men blot få år senere, i 1532, tog den spanske kolonisering af Sydamerika sin begyndelse og forårsagede dermed inkaimperiets sammenbrud.

Hvad var grundene til, at inkariget kunne ekspandere så vidt og voldsomt, som det gjorde, og endvidere, hvilke faktorer gjorde, at par hundrede spanske conquistadores var stand til at indtage et så stort og etableret samfund som inkariget?

1. Indholdsfortegnelse

1. Indholdsfortegnelse	s. 1
2. Indledning og problemformulering	s. 2
3. Inkarigets historie kort fortalt	s. 2
4. Ekspansion	s. 3
4.1. Religion.....	s. 4
4.2. Landbrug	s. 4
4.3. Ayullu.....	s. 6
4.4. Forholdet mellem ayullu og superayullu.....	s. 7
5. Sammenbrud	s. 8
5.1. Brud med kontinuiteten.....	s. 8
5.2. Mumiedyrkelse årsag til konflikt.....	s. 9
5.3. Ustabilitet og svækkelse.....	s. 10
6. Konklusion	s. 12
7. Litteraturliste	s. 11

2. Indledning og problemformulering

Jeg har i følgende opgave valgt at beskæftige mig med Inkariget, som, ud over at være en af de bedst kendte sydamerikanske kulturer, også fremstår som en af de mest velorganiserede på sin tid, blandt andet i kraft af sin samfundsstruktur og magtfordeling. Inkaernes eksistens kan spores helt tilbage til 1100-tallet, men det var primært fra begyndelsen af 1400-tallet, at inkariget ekspanderede kraftigt og dermed opnåede at blive en af fortidens største statsdannelser. Imperiets magt og størrelse kulminerede omkring år 1500, hvor det efter talrige erobringer strakte sig fra Colombia i nord til Chile i syd. Men blot få år senere, i 1532, tog den spanske kolonisering af Sydamerika sin begyndelse og forårsagede dermed inkaimperiets sammenbrud.

På baggrund af disse kendsgerninger har jeg valgt at opstille følgende problemformulering: Hvad var grundene til, at inkariget kunne ekspandere så vidt og voldsomt, som det gjorde, og endvidere, hvilke faktorer gjorde, at par hundrede spanske conquistadores var stand til at indtage et så stort og etableret samfund som inkariget?

For at kunne foretage en nærmere analyse af ovennævnte punkter, er det nødvendigt at se lidt nærmere på de interne organisatoriske forhold i inkariget, det vil sige hierarkiet, kulturen og gudsyndelsen, der lå til grund for inkastaten. For som det vil vise sig, synes det i høj grad at være i religionen og samfundsstrukturen, samt i forholdet mellem lokalsamfund og inkastat (ayullu og superayullu), at man kan finde forklaringer på rigets ekspansion og sammenbrud.

Afslutningsvis må jeg nævne, at der i følgende fremstilling ikke er tale om en fuldstændig udtømmende analyse af ovenstående emne på grund af opgavens begrænsede format.

3. Inkarigets historie kort fortalt

Mange forskere¹ er enige om at inkaerne oprindeligt begyndte deres udbredelse allerede i 1100-tallet i området omkring byen Cuzco, idet inkarigets sprog *quechua* udelukkende

---

¹ Cartagena, Bejder og Williamson

taltes deromkring. Manco Capac var den første inka. Han blev tilbudt som direkte efterkommer af Solguden og havde gudestatus ligesom sine efterfølgere. Han anses som en af de mest magtfulde ledere og begyndte som den første at organisere og opdele Cuzco, og er siden blevet betegnet som dynastiets grundlægger.² Men først fra ca. 1438, med indsættelsen af Pachakúti som den niende Inka, tog udviklingen for alvor fart. I løbet af få årtier med daglige erobringer, kom riget til at strække sig fra nutidens Colombia til Chile med byen Cuzco som centrum og hovedstad.

I forbindelse med opdagelsen af Amerika få årtier tidligere, havde spanieren Francisco Pizarro gentagne gange hørt rygter om Andesbjergenes rigdomme, og han sejlede derfor til Peru efter at have fået tilladelse dertil af Spaniens Kong Carlos V. Det var et inkarige i dyb splittelse, der i 1532 mødte Pizarro og hans knap tohundrede soldater, da de gik i land. Efter en længere krig mod sin halvbror Huascár om retten til Inkatronen, havde Atahualpa tilegnet sig magten over imperiet. Atahualpa indvilligede i at møde spanierne i Cajamarca, Peru, hvorefter disse svigefuldt tog ham til fange. Han forsøgte at købe sig fri med guld og sølv, og spanierne tog imod de ædle metaller, men henrettede ham alligevel. En gerning, der siger meget om hele den spanske koloniserings karakter. Dette kup blev inkarigets endeligt.³

4. Ekspansion

Inkarigets ekspansionsperiode tog som før nævnt for alvor sin begyndelse, da Inka Pachakúti i 1438 overtog tronen og dermed blev politisk og religiøs leder. Han iværksatte talrige erobringer, og det syntes som om, Peru kulturelt og økonomisk nåede et stadium, hvor imperialistiske tilbøjeligheder gjorde sig gældende. Pachakúti havde usædvanlige administrative evner, hvilket i høj grad har været væsentligt, eftersom forskere har fastslået, at inkariget i sin storhedstid havde omkring 12 millioner indbyggere. Når dertil kommer, at de 12 millioner omfattede 20 forskellige sprog og dialekter og op til hundrede etniske grupper, forstår man, at det har været en gigantisk organisatorisk opgave at holde sammen på og stadig udvide imperiet.⁴

---

² Williamson s. 48

³ Bjørneboe s. 40

⁴ Larsen s. 91

At det overhovedet har været muligt, skyldes en række forskellige faktorer, først og fremmest landbrug, religion og en gennemorganisering af inkasamfundet. Dertil kommer ekspansionens karakter. Fælles for disse faktorer er, at de alle er præinkaiske og altså ikke noget nyt, indført af Inka-lederne. Derimod formåede Inkaerne at videreudvikle og raffinere disse præinkaiske traditioner, således at forfædre kulturen blev en integreret del af samfundets organiseringsmåde. I de følgende kapitler vil jeg gøre rede for disse aspekter.

4.1. Religion

Alt i inkariget var baseret på, at Inkaen var Solens søn og riget blev regeret derefter. Der var således tale om et religiøst baseret normsamfund. H.D. Disselhoff skriver således: "...los incas basaron su derecho al poder absoluto en su origen divino."⁵ Ret og uret byggede på, at indbyggerne var Solens børn og F. Salentiny beretter bl.a. at: "El inca Pachacutec intervenía personalmente en las cuestiones religiosas cuando se trataba de asuntos importantes..."⁶ Den påstand viser således, at Inkaen havde en udstrakt indflydelse på dagligdagen, samt at der var en tæt sammenhæng mellem religion og politik. (se kapitel 4.3.) Dette underbygges ligeledes af Williamson, som hævder at: "...the supreme inca and his kin possessed the sacred aura of divine descent. This was another example of the incas' conversion of tribal customs into tools of imperialism."⁷ Og netop denne overførsel af præinkaiske vaner til et statsligt niveau ses f.eks. ved erobringerne af nyt land. Lokalbefolkningen fik lov til at beholde deres egne guder så længe de i første omgang tilbad Solguden. Den indrømmelse viser, at religionen eksisterede på to plan, som dermed også afspejlede klassesdelingen. Et aristokratisk plan, hvor statens guder blev dyrket, og en lokal tro, hvor man tilbad dyr eller ting. Peter Bejder mener ligeledes, at inkaaristokratiet bevidst omstrukturerede religiøse forhold for bedre at kunne få de underlagtes accept af inkaherredømmet.⁸ Religiøse ceremonier og fester blev arrangeret jævnlige⁹ (se i øvrigt kapitel 5.2.), og de har således fungeret som en manifestation af forholdet mellem lokalsamfundene og centralmagten. Netop dette forhold vil jeg komme yderligere ind på i de følgende kapitler.

---

⁵ Disselhoff s. 103

⁶ Salentiny s. 51

⁷ Williamson s. 51

⁸ Bejder s. 88

⁹ Bejder s. 81

4.2. Landbrug

En af de vigtigste faktorer i inkarigets ekspansion var de fysiske omstændigheder. Geografisk set spændte forholdene i imperiet vidt fra ørken til sneklædte bjerge, plateauer og endeløse steppelandskaber. Langs kysten var landbrug kun muligt nær de mange floder eller ved hjælp af avanceret overrisling, og derfor spillede fiskeri en vigtig rolle for befolkningen. Peru ligger så nær Ækvator, at temperaturforskellen mellem sommer og vinter er ubetydelig; derimod er det højden, der er afgørende for, hvad der kan dyrkes, hvorfor man i inkariget videreudviklede idéen med terrasser, som tog sigte på at udvide det dyrkbare areal under 3700 meters højde¹⁰ Når man tager Perus klima og topografi i betragtning har man haft en overraskende høj udnyttelsesgrad af jorden, og befolkningen i inkariget har besiddet en helt unik evne til at tilpasse sig det hårde klima og vanskelige terræn.

Hvert niveau i landskabet repræsenterede hvert sit udbytte, men der var alligevel ikke nok frugtbar jord i nærheden til at brødføde hvert lokalsamfund, kaldet *ayullu* på quechua. Dette problem blev løst ved at sende nybyggere op i forskellige niveauer for at dyrke afgrøder, som i samarbejds og solidaritetens ånd dækkede behovet hos den stamme, de selv var blevet sendt ud fra. Williamson fastslår at "...the two ruling principles of Andean tribal society were redistribution and reciprocity."¹¹ Man videreudviklede således de præinkaiske traditioner for distribution og udveksling af varer og tjenester bønder og stammer imellem, som var med til at skabe en vigtig følelse af afhængighed, samhørighed og identitet blandt befolkningen. På den måde var topografien med til at skabe en unik form for økonomisk og politisk struktur, som blev organiseret af lokalsamfundet og inkastaten selv, og som var en væsentlig årsag til imperiets kontinuitet og velfærd.

4.3. Ayullu

---

¹⁰ Bjørneboe s. 20

¹¹ Williamson s. 49

Grundpillen i inkariget var den socialistiske institution, ayulluen, der allerede eksisterede i det præinkaiske samfund. En ayullu var en slægtskabsgruppe, dvs. et lokalsamfund, baseret på reelt eller kulturelt betinget slægtskab. Hver ayullu fremstod som en selvstændig økonomisk enhed, der udgjorde inkastatens skattegrundlag. Øverst i hierarkiet, under Inkaen, var aristokratiet, som bestod af rådgivere, præster og embedsmænd. Under dem regerede fire *Tocrioc*'er, som kontrollerede hver af de fire provinser, inkariget var delt op i. Under dem fandtes *kurakaer*, som var lokale høvdinge, der varetog den daglige administration af ayullus, og dermed fungerede som lokalsamfundets forbindelse til inkastaten.¹² Jorden var ayulluens hovedindtægtskilde, og den blev tildelt ayulluen nøje afpasset efter den enkelte families behov. Ayulluen kom ikke til at eje jorden, men familierne havde brugsret til den og lov til at beholde en del af produktionen. Hver gang nye områder blev erobret, blev jorden delt i tre, hvoraf det ene stykke blev tildelt ayullus, mens de to andre gik til henholdsvis inkaen og religiøse formål.¹³ Integrationen af disse nye stykker land forløb som regel forholdsvist gnidningsløst. Peter Bejder skriver at: "Samtidig blev de lokale ledere overdænget med gaver fra inkaaristokratiet, hvilket var en vigtig brik i inkarigets konsolidering af det nye stykke land."¹⁴ På den måde opnåede inkaaristokratiet at få skabt et loyalitets- og afhængighedsforhold mellem centralmagt og lokalområde, som var med til at danne fundamentet for ekspansionen.

Som nævnt i kapitel 4.2., var der i ayulluen tale om ydelse af gensidig hjælp, reciprocitet, enten indenfor den samme ayullu, eller mellem ayullu-medlemmerne og kurakaen, deres daglige leder. Kurakaen fik tildelt jord af aristokratiet, og kunne derfor kræve arbejdskraft fra bønderne. Til gengæld arrangerede han så lejlighedsvis fællesspisninger og religiøse ceremonier, som skulle sikre ayullu-medlemmernes og agerbrugets frugtbarhed.¹⁵ Ayulluens arbejdskraft skaffede altså således kurakaen kontrol og øgede ressourcer i forhold til bønderne, samtidig med at der også blev etableret et loyalitetsforhold. Makkede

---

¹² Inkariget s. 36f

¹³ Cartagena s. 60

¹⁴ Bejder s. 29

¹⁵ Historiker s. 41

man ikke ret, ansås det som en krænkelse af statens love, hvilket afstedkom tortur og utroligt hårde straffe, personlige eller kollektive.¹⁶

Ayulluen var inkastatens skattegrundlag, men der har ikke været tale om et decideret skattesystem i vesteuropæisk forstand. Det var snarere et statsligt krav om tributydelse, som f.eks. tjenester, personlige ydelser eller militærtjeneste. Udover at forestå vedligeholdelsen af statens terrasser, kunstvandingsanlæg og vejsystemer, skiftedes bønderne også til at passe Inkaens (statens) og Solens (religionens) marker, hvor overskuddet fra produktionen blev opbevaret på lagre. Igen var der altså tale om en noget for noget-ordning, selvom Wright siger at: "The state demanded much of its people, but the people expected – and recieved – much from the state."¹⁷ Dette skal altså forstås sådan, at Inkastaten, i tilfælde af krig eller hvis høsten slog fejl, delte ud af sit overskud, og dermed sørgede for opretholdelsen af en tilstrækkelig levestandard hos befolkningen. Modsat f.eks. den moderne Sovietstats fallit på dette område, tyder alt på, at forsyningen af mad og andre fornødenheder fungerede selv i de fjerneste dele af riget, hvilket var vigtigt for trygheden i samfundet.

4.4. Forholdet mellem ayullu og superayullu

Ved at overføre den præinkaiske tradition, reciprociteten, til et statsligt niveau, kan man dermed betegne inkastaten som superayullu. Ayullumedlemmernes arbejde var det væsentligste bidrag til opretholdelsen af den store, ikke-producerende klasse af embedsmænd og præster eller mere generelt inkaaristokratiet. P. Bejder påpeger at: "Embedsmandsklassen og hæren var vigtige elementer i ekspansionssammenhæng og desuden for fastholdelse af de erobrede områder..."¹⁸ Således har reciprociteten været en forudsætning for redistributionen, dvs. udvekslingen af varer mellem kurakaer (ayullus) og aristokrati. Kurakaens strategiske placering som bindeled mellem ayullu og superayullu var stærkt medvirkende til at samle de erobrede områder i ét overordnet rige. Ved at opretholde kontinuiteten i samfundet, bla. ved hjælp af bevarelsen af de præinkaiske traditioner (lokale høvdinge og religion), opnåede aristokratiet, at befolkningens dagligdag

---

¹⁶ Larsen s. 95

¹⁷ Wright s. 70

¹⁸ Inkariget s. 65

ikke ændredes betydeligt efter erobringen, selv på trods af tredelingen af jorden. Det er i sagens natur lettere at indordne sig under velkendte forhold. Inkaens position formuleres præcist af Williamson: "So long as belief in the divine origin of the inca dynasty and its rights to extensive privileges could be upheld, the edifice of state would remain in place."¹⁹

5. Sammenbrud.

Ligesom Inka Pachakúti i høj grad stod for den ekspansionsmæssige udvikling af inkariget, bærer han ligeledes en stor del af skylden for dets sammenbrud. I løbet af sin regeringstid (1438-71)²⁰ begyndte han en ambitiøs omstrukturering, som kom til at berøre de lokale forhold, hvorfor indre uro og oprør begyndte at ulme. Det fik i sidste ende alvorlige konsekvenser for kontinuiteten i lokalsamfundene og inkastaten, som dermed svækkedes. I de følgende afsnit vil jeg søge at gøre nærmere rede for netop de faktorer, der forårsagede imperiets sammenbrud.

5.1. Brud med kontinuiteten.

Under ekspansionen havde Inkaerne benyttet og udvidet det præinkaiske fænomen *mitimaes*, der var en permanent tvangsarbejdsydelse. Mitimaes var individer eller hele landsbyer, der blev forflyttet til andre egne af riget, og som oprindeligt blev brugt af Inkaen som et våben mod oprør under ekspansionsperioden. Et vist antal af de netop erobrede mennesker blev beordret til at flytte til et andet område med lignende klima, hvorefter et tilsvarende antal beboere fra et roligt og civiliseret sted blev sendt ind i den nyligt erobrede provins for at oplære deres naboer i fredelig og korrekt adfærd.²¹ Fænomenet var udbredt til størstedelen af inkariget, og inkaaristokratiet var klar over, at det var nødvendigt at give gaver til de rekrutterede mitimaes, hvorved der ligeledes etableredes et afhængighedsforhold. Mitimaes tjente Inkaens interesser; til gengæld komenserede aristokratiet herfor med uddeling af gaver.

---

¹⁹ Williamson s. 52

²⁰ Disselhoff s. 90

²¹ Historiker s. 45

I lighed med de andre vigtige faktorer i inkarigets ekspansion, var mitimaes et præinkafænomen. Men til forskel fra de andre præinkaiske traditioner, betød den store udbredelse af mitimaes i imperiet, at de kom til at fremstå som et element af uro og brud på den kontinuitet, der ellers var kendetegnende for ekspansionen. Mitimaes greb dermed radikalt ind i lokalsamfundet og var på den måde medvirkende til imperiets opløsning.

5.2. Mumiedyrkning årsag til konflikt

Et andet vigtigt aspekt i imperiets sammenbrud var begrebet *panaka*, som var det aristokratiske svar på ayullu. Hver nyindsat Inka etablerede selv sin egen panaka, dvs. slægtskabsgruppe, som dermed kom til at bestå af Inkaens familie og efterkommere. Panakaens vigtigste opgave var at forestå tilbedelsen af forfædre. Når en Inkahersker var død, blev han balsameret, hvorefter familien og aristokrater vågede over ham. Men, som Bejder påpeger: "En afdød Inka blev ikke betragtet som død i vores vesteuropæiske forståelse af begrebet."²² Tværtimod, mumierne af Inkaerne blev båret frem ved enhver ceremoni og festlig lejlighed, som for at understrege deres hellighed.

Til en panaka hørte store rigdomme, som jord, huse, guld og sølv. P. Bejder beretter om, hvordan hver Inka forsøgte at overgå den foregående i besiddelser, og om betydningen for de afdøde, at deres efterkommere bevarede jorden og værdierne.²³ Jorden gik med andre ord ikke i arv til den nye Inka, som dermed selv måtte skaffe sig nye marker og rigdomme. Inka Pachakúti udvidede disse panakaer, men de afdødes jordbesiddelser skulle vise sig at blive et stort problem for inkastaten. Ayulluerne måtte afgive jord til panakaerne af den tredjedel, som de ellers selv var berettiget til, hvilket uværgeligt skabte utilfredshed. En kilde beretter: "Mumiedyrkelsen og panakas var et vigtigt element i den inkaiske gudedyrkelse, og da Inka Huascár begyndte at sætte spørgsmålstejn ved institutionens berettigelse, led han selv nederlag."²⁴ På den måde blev Huascárs velmente forsøg på at sikre inkarigets eksistens i sidste instans paradoksalt nok dets endeligt. Således opstod endnu en af grundene til det begyndende oprør i imperiet, som blev indledningen til den

---

²² Bejder s. 96

²³ Ibid. s. 97

²⁴ Historiker s. 50

borgerkrig der i 1530 herskede mellem halvbrødrene Huascár og Atahualpa, inden Pizarro og hans mænd ankom i 1532.

5.3. Ustabilitet og svækkelse

Som det vil være fremgået af de to forrige kapitler, var brugen og udvidelsen af mitimaes og panakas de to væsentligste årsager til inkadynastiets begyndende svækkelse. Men derudover var der yderligere to ting, der spillede ind. Først og fremmest det faktum, at inkariget i de sidste årtier inden Pizarros kolonisering, ikke formåede at ekspandere nævneværdigt, hvorefter der i ayulluerne opstod oprør og protester mod at være tributydende. Således understreger en kilde: "Lokalsamfundenes ressourcer blev færre pga. den manglende ekspansion, og oprørene var udtryk for et modsætningsforhold mellem lokalsamfund og centralmagt."²⁵ Befolkningen begyndte dermed at lide nød, der ligesom modsætningsforholdet var et åbenlyst sædvanebrud, som var med til at fremprovokere vrede og uroligheder. Det havde også en religiøs karakter, der hang sammen med ayulluernes afgivelse af jord til aristokratiets panakas, som redegjort for i kapitel 5.2.

Sidst, men ikke mindst havde inkadynastiet efter mange år med talrige erobringer, tydeligvis nået grænsen for sine egne fysiske rammer, og størrelsen, der før havde været imperiets styrke, blev nu til dets svaghed. Befolkningerne i de fjernere egne af territoriet havde svært ved at identificere sig med centeret, Cuzco, der ganske enkelt lå for langt væk. Denne mangel på identitet, svækkede Inkaens politiske magt og således imperiets styrke, og det var endnu et skridt i retning af inkarigets endelige opløsning.

6. Konklusion

I løbet af en periode på knap 300 år formåede inkaerne at skabe en af de største statsdannelse på deres tid og samtidig også en af de bedst organiserede. Inkariget var unikt i flere henseender. Som vi så i kapitel 4.2.– 4.3. eksisterede reciprocitet,

---

²⁵ Inkariget s. 108

redistribution og det slægtskabsbaserede lokalsamfund, ayulluen, der typisk set er præinkaiske karakteristika for et stammesamfund, i et statsligt orienteret samfund. Inkariget baserede således sin imperialisme på de allerede eksisterende enheder i de samfund, der blev erobret af Inkaerne som et led i ekspansionen. Således kunne befolkningen bevare deres lokale særpræg, som f.eks. høvdinge og dyrkelse af egne guder, hvorved deres område kunne indlemmes i inkadynastiet uden nævneværdige protester. Denne kontinuitet i samfundet var årsag til et yderst sparsomt antal oprørsforsøg i erobningsfasen, hvorved imperiet fik den fornødne ro til at ekspandere. Et andet aspekt var Inkaens interesse for befolkningens velfærd. Som redegjort for i kapitel 4.3. sørgede Inkastaten for sine borgere i hårde tider, hvorved et tillids – og loyalitetsforhold blev etableret.

Så når Inkaimperiet kunne ekspandere i så lang en periode, hænger det altså sammen med, at Inkastaten videreudviklede de underlagtes skikke og overførte dem til et statsligt niveau. På den måde har størstedelen af de præinkaiske traditioner som tribut –og tjenesteydelser og forskellige afhængighedsforhold klasserne imellem været fundamentet, hvorpå Inkaerne kunne bygge deres imperium.

Efter et par hundrede år med voldsom ekspansion skulle det dog vise sig, at visse af disse præinkaiske traditioner, som ellers havde været grundstenene til imperiets ekspansion, i sidste instans var med til at forårsage dets svækkelse og fald. Således så vi i kapitel 5.1.– 5.3. hvordan mitimaes og panakaernes jordbesiddelser fik en afgørende indflydelse på inkarigets stabilitet. Inka Pachakúti havde med udvidelsen af disse traditionelle mitimaes og panakas brudt sædvanen og kontinuiteten i imperiet. Dette brud rystede riget i dets grundvold, og fik dermed indflydelse på konflikten mellem halvbrødrene Huascár og Atahualpa omkring år 1530. En konflikt, der endegyldigt manifesterede den splittelse af imperiet, der længe havde været optræk til, og som dermed kom til at betyde, at de spanske conquistadores fik let spil, da de ankom til inkariget i 1532. Inkaerne havde mistet kontrollen over det ellers så stabile og velorganiserede samfund. Det blev således enden på et imponerende stykke kulturimperialisme.

7. Litteraturliste.

I parenteserne angives de i teksten anvendte forkortelser.

- Bejder, Peter   *Inkarigets kultur – ekspansion og sammenbrud.*
Aarhus Universitetsforlag, 1990. (Inkariget)
- Bejder, Peter   *Solgodens Rige – Inkaernes historie og kultur.*
Forlaget Systime, Herning, 1993. 1. udgave, 1. oplag. (Bejder)
- Bjørneboe, Lars   *Inkarigets samfund.*
Gyldendals Forlag, 1. udgave, 6. oplag, 1983. (Bjørneboe)
- Cartagena, Nicole   *Por el camino de los incas.*
Javier Vergara Editor S.R.L. 1978. (Cartagena)
- Den jyske historiker   *Indianerne og de hvide guder.*
Aarhus Universitetsforlag, 1992. (Historiker)
- Disselhoff, H. D.   *El imperio de los incas y las primitivas culturas indias de los países andinos.*
Biblioteca de historia. Ediciones Orbis. Barcelona, 1973.
(Disselhoff)
- Heyerdahl, Thor   *Møde med Solnedgangens Indianere.*
Thor Heyerdahl og Gyldendal Norsk forlag A/S, 1992. (Heyerdahl)
- Larsen, Asger Nørgaard   *Verden ifølge Columbus.*
Asger Nørgaard Larsen, 1992. (Larsen)
- Salentiny, Fernand   *Machu Picchu – Enigma de piedra en la tierra del cóndor.*
Editorial Noguer, S.A., Barcelona, 1980. (Salentiny)
- Williamson, Edwin   *The Penguin History of Latin America.*
The Penguin Press, London, 1992. (Williamson)
- Wright, Ronald   *Stolen Continents – the Indian Story.*
Pimlico edition UK Ltd, 1992. (Wright)